

HOMILADOR AYOLLARDA TORCH-INFEKSIYALARNI ERTA ANIQLASH VA OLDINI OLISH

Olloyorova Barno To‘lqin qizi

TDTU Termiz filiali, Termiz, O‘zbekiston

Dolzarbliqi. TORCH-kompleks (Toxoplasmosis, Others — zaxm, Varicella-Zoster, Human Parvovirus B19, Rubella, Cytomegalovirus, Herpes simplex virus) homilador ayollarda bachadon ichi infeksiyasi va perinatal asoratlarning asosiy sabablaridan biridir. Bu infeksiyalar ko‘pincha klinik jihatdan simptomsiz kechadi, biroq homila uchun xavfli oqibatlarga — abort, o‘lik tug‘ilish, tug‘ma anomaliyalar va markaziy nerv tizimi shikastlanishlariga olib kelishi mumkin. JSST ma‘lumotlariga ko‘ra, har yili dunyo bo‘yicha 2 milliondan ortiq yangi tug‘ilgan chaqaloq TORCH-kompleksga kiruvchi infeksiyalar oqibatida turli darajadagi tug‘ma nuqsonlar bilan tug‘iladi. O‘zbekiston sharoitida, ayniqsa issiq iqlimli hududlarda (Surxondaryo, Qashqadaryo, Buxoro) TORCH-infeksiyalar tarqalishi yuqori bo‘lib, prenatal skrining va immunoprofilaktika tizimlarini kuchaytirish zarur. Erta aniqlashda serologik tahlillar (IgM, IgG, avidity testi), PZR diagnostika va ultratovush nazorati asosiy ahamiyatga ega. Profilaktika esa emlash, sanitariya-madaniyatni oshirish, homiladorlikka tayyorgarlik davrida TORCH-tahlillarni o‘tkazish orqali amalga oshiriladi.

Tatqiqotning maqsadi. Homilador ayollarda TORCH-kompleks infeksiyalarini erta aniqlash, ularning homila rivojlanishiga ta‘sirini baholash va oldini olish bo‘yicha zamonaviy profilaktik yondashuvlarni o‘rganish.

Materiallar va usullar. Tadqiqot 2023–2024-yillarda Termiz shahridagi tug‘ruqxona kompleksida va “Impuls” laboratoriyasida olib borildi. 120 nafar homilador ayol (I–II trimestr) tekshiruvga jalb qilindi. Har bir bemorda quyidagi tahlillar o‘tkazildi: Serologik testlar: IgM, IgG va avidity testi (TORCH-panel bo‘yicha); Molekulyar testlar: Polimer zanjir reaksiyasi (PZR) bilan Toxoplasma gondii, CMV va HSV-1/2 aniqlash; Instrumental nazorat: ultratovushda platsentar exo-o‘zgarishlar va homila rivojlanish bosqichlari baholandi. Olingan ma‘lumotlar statistik jihatdan χ^2 va t-testlar yordamida tahlil qilindi.

Natijalar. 120 nafar homilador ayoldan: 34 (28,3%) nafarida CMV-infeksiya, 19 (15,8%) nafarida Toxoplasma gondii, 11 (9,2%) nafarida Rubella IgM musbat, 8 (6,7%) nafarida HSV-2 aniqlangan. IgM musbat bo‘lgan bemorlarda erta abort (7%), homilaning intrauterin gipoksiya belgilari (12%), platsentar qalinlashuv va suyuqlik yetishmovchiligi (8%) kuzatildi. Emlangan va homiladorlikdan oldin

TORCH-tahlildan o‘tgan ayollarda yuqoridagi asoratlar sezilarli darajada kam kuzatildi ($p < 0,05$). Bu esa skriningning samaradorligini tasdiqlaydi.

Muhokama. TORCH-kompleks infeksiyalari homiladorlikda ko‘p hollarda yashirin shaklda kechib, faqat serologik va molekulyar tahlillar yordamida aniqlanadi. Shuning uchun har bir ayol homiladorlikni rejalashtirishdan oldin to‘liq TORCH-skriningdan o‘tishi zarur. Qizamiq va sitomegalovirus infeksiyalarining homilaga vertikal yuqish xavfi homiladorlikning erta trimestrlarida eng yuqori bo‘lib, bu davrda immunitetning yetarli darajada bo‘lmasligi infeksiya uchun qulay sharoit yaratadi.

Zamonaviy profilaktika yondashuvlariga quyidagilar kiradi: homiladorlikka tayyorgarlik davrida TORCH-skriningi; qizamiqqa qarshi emlash (kamida 3 oy oldin); qon orqali, oziq-ovqat va kontakt yo‘li bilan yuqadigan infeksiyalarni oldini olish choralari; seronegativ ayollarga gigiyenik maslahatlar va takroriy tahlillar; virusga qarshi davolash (asiklovir, valasiklovir) va immunomodulyatorlar zarur hollarda tavsiya etilishi. Bu yondashuvlar nafaqat ona, balki kelajak avlodning sog‘lom tug‘ilishi uchun muhim tibbiy va ijtimoiy ahamiyatga ega.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, homilador ayollarda TORCH-infeksiyalar keng tarqalgan bo‘lib, ularning aksariyati simptomsiz kechadi va faqat maxsus laborator testlar orqali aniqlanadi. Erta diagnostika va profilaktik choratadbirlar homila rivojlanishidagi asoratlarni kamaytiradi, perinatal o‘limni pasaytiradi va sog‘lom tug‘ilish ko‘rsatkichlarini yaxshilaydi. TORCH-infeksiyalarni oldini olishda quyidagilar muhim: prenatal skriningni majburiy joriy etish; qizamiq va sitomegalovirus bo‘yicha emlash dasturlarini kengaytirish; homiladorlikni rejalashtirish bosqichida laborator nazoratni yo‘lga qo‘yish; sanitariya va gigiyenik bilimlarni oshirish.

Shunday qilib, TORCH-kompleks infeksiyalarni erta aniqlash va profilaktik nazoratni kuchaytirish ona va bola salomatligini saqlashda eng muhim akusherlik yo‘nalishlaridan biridir.